

POWARZYĆ (23) *vb pf*

o prawdopodobnie jasne (*tak w po-*); a jasne.

inf powarzyć (5). ◇ *fut 2 sg* powarzysz (3). ◇ *3 sg* powarzy (2). ◇ [*plusq 3 sg m* był powarzył.] ◇ *imp 2 sg* powarż (7). ◇ [*con praet 3 sg n* by powarżyło.] ◇ *impers praet* powarz(o)no (1). ◇ *part praet act* powarzywszy (5).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Pogotować przez pewien (przeważnie krótki) czas [w tym: z określeniem długości czasu (10)] (19)* : á gdi ktemu przyłożisz grochu albo pżenicze/ á powarżyłz wełpołek/ tedy ktoriby gołáb thego grochu albo pżenicze zakulił każdy zdechnie *FalZioł* I 46c; *SienLek* 113v.

powarzyć w czym (8): náwierć kołáccowego korzenia w łtárym piwie powarz przyłożywłzy máłłá máiowego/ á to wypiy. *SienLek* 103v. *Cf powarzyć czego w czym; co w czym; czego a. co w czym.*

powarzyć czego w czym (1): w teyże iulże powarzyć czego kolwiek łtych rzeczy á rozetrzeć w nieyże *FalZioł* V 68.

powarzyć co w czym (2): á to łpołem powarzywłzy w czyrwonym winie/ rozmoczywłzy w tym Lnianych paczęłi/ przylož na wydęty pępek *FalZioł* V 42. *Cf »powarzyć trochę«.*

powarzyć czego a. co (7): w drugiey [*wodzie*] go [*por*] záś powarzyć y ieść *SienLek* 102v. *Cf powarzyć czego a. co w czym; »powarzyć niewiele«, »powarzyć trochę«.*

powarzyć czego a. co w czym (4): Też gdy go powarżyłz dobrze w wodzie/ a potym łie go najiełz/ tedy żywot othworzy *FalZioł* I 129b; Wezmi poł funta łkorek Kaparowych powarz gich włoku Chebdowego korzenia/ á potym dobrze oczukruy *FalZioł* III 14b, 15d. *Cf »powarzyć trochę«.*

Zwroty: »powarzyć (dobrá) chwilę (*a. chwilkę*)« [*w tym: czego (1)*] (2): *FalZioł* V 77; przyłtawże Piołynu w wodzie do ognia/ á day wodzie wyrzeć/ náley potym mleka kożiego/ á powarz chwilkę/ potym co náciepley piy. *SienLek* 39.

[»powarzyć dłużej«: ielłi wodá wšyłtká wyrzálá/ puść kropię ná ogień/ á ielłi parłka/ powarz dłużej. *SienHerb* 497b.]

»powarzyć mało, niewiele« [*w tym: czego a. co (1)*] (1:1): przylož kwiathu rozanego/ dziewannowego: powarzyć mało á odstawić pothym/ á tho pić rano przed obiadem trzy godziny/ á przed wieczrą dwie. *FalZioł* V 69; *SienLek* 64.

»powarzyć trochę« [*w tym: czego (2), co w czym (1), czego a, co (1), czego a. co w czym (1)*] [*szyk zmienny*] (6): apotym ty rzeczy ktore maia bytz łtarte na proch/ łctrzi [*lege: zetrzy*] ye subtilnie a potym powarz ich trochę/ áby łie tak dobrze zmieszálzy *FalZioł* I 4a; Także y łerwatka ielł dobra gdy gi [*chmiel*] wložylz w nię na nocz albo powarżyłz trochę. *FalZioł* I 72c, I 16d, 41a, 71d, 116c; [*przećiw boláczce w pierśiach/ náśienie ich [bań] łtłukłzy z łkorkámi banie powarzyć trochę w ięczmienney wodzie* *Cresc* 1571 228].

Szereg: »powarzyć albo posmażyć« (1): łtłuczłz kwiatki Liliowe s fadłem wieprowym/ z oleykiem rumienkowym zmieszawłzi/ powarz albo po łmaż trochę thego/ á przylož na boláczkę. *FalZioł* I 71d.

2. *Ugotować wielu* (2) : Dano zloženie w kuchni/ tám gdy ie [*posły*] przywiedli/ Pobito/ powarżono/ y ná obiád ziedli. *KmitaSpit* C4.

powarzyć kogo (1): kazał iego łyny powárzyć/ y czełtował go imi/ tákież krwie napufzczawłzy w wino z nich/ czełtował go miáłto czyrwonego winá. *BielKron* 26v.

3. O działaniu mrozu lub gorąca: zniszczyć wiele (wielu); adurere, necare, urere Cn [kogo, co (pl a. sg w funkcji pl)] (2) :

Frazy: »mroz powarzy, [powarzył]« (1): *RejAp* 78v; [Włzyłtko zgoła ożywa/ co nam był mroz długi/ W ziaádlą zimę powárzył *RybWios* A3].

[»słońce powarżyło«: tamże ie [główki szafranu] ochędożywłzy łufzą ná miejscu ciepłym/ włzákoż nie ná słońcu áby ich słońce nie powárżyło *Cresc* 1571 223.]

Szereg: »powarzyć a porazić« (1): łzáráncza nie bywa żywá dáley ná ziemi iedno przez pięć miełięcy/ od Kwietniá áż do Wrzełniá/ á potym ią mroz álbo y ine powietrze powárzy á porázi. *RejAp* 78v.

Przen: O ludziach: uśmiercić (1) :

Fraza: »mroz powarzy« (1): Więc y oni pánowie co w tych łciánach łiedzą/ Kiedy ie mroz powárzy áni łámi wzwiedzą/ A káždemu łie ták zda by miał buiác wiecznie *RejZwierc* 270.

Synonimy: **3. poniszczyc, zniszczyc.**

Formacje współrdzenne cf **WARZYĆ**.

Cf **POWARZONY**